

**FILOSOFIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO ANTROS DALIES
KANDIDATŲ DARBŲ VERTINIMO INSTRUKCIJA**

I DALIS

Kandidatas atsakymus į 1–6 klausimus **gali suformuluoti savais žodžiais**. Ar atsakymų turinys yra teisingas, sprendžia egzamino užduoties vertintojai.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
1		7	
1.1	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Frydrichas Nyčė kritikuoja istoriją kaip faktų rinkimo ir pasakojimo discipliną, kuri tūno enciklopedijose ir vadovėliuose. • Informacija ten negyva, jei žmogus tos informacijos neaktualizuoja sau, nekartoja istorijos klaidų. • Istoriją reikia įveiklinti, aktualizuoti, kontekstualizuoti dabarčiai. Čia autorius kritikuoja sausus intelektualus, kurių pagrindinė funkcija – kaupti informaciją ir ja puikuotis. • Istorija, kaip nuo gyvenimo izoliuotas mokslas, neteikia jokios naudos dabarčiai. 	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
1.2	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Frydrichas Nyčė buvo poetiškas, meniškas filosofas ir vengė racionalių, logika paremtų argumentų. • Šios Johano Volfgango Gėtės citatos paaiškina Frydricho Nyčės poziciją, kaip interpretuoti istoriją. • Frydrichas Nyčė žavėjosi poetais, menininkais, jų kūryba turėjo įtakos ir jo filosofijai. 	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
1.3	<p><i>Paaiškinimas:</i> Pamokymai gali disciplinuoti, bet neatverti žmogui naujų galimybių elgtis, keistis.</p> <p><i>Pavyzdys:</i></p> <p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas negali žaisti prie valgomojo stalo, tėvai jam tiesiog draudžia tai daryti, bet neprimena, jog prie stalo yra valgoma, o ne žaidžiama. • Mama dukrai pasako, koks netvarkingas yra kambarys, kokia apsileidusi dukra, ir pan. Tai apibūdinantis teiginys, kai aplinka formuoja dukros įvaizdį, be realios pagalbos, kaip pakeisti situaciją. <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
1.4	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaip žinios, susijusios su praeitimi, gali padėti atsakyti į dabarties klausimus? • Praeities istorijoje daugiau faktų ar prielaidų? • Kokią įtaką man, kaip asmenybei, turi praeitis? • Kaip praeitis gali mus mokyti? <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
1.5	<p><i>Nihilizmas</i> – visuomenės gyvenimo ar dalies jo reiškinių neigiamas vertinimas, neigimas, neturint konkrečios pozityvios alternatyvos.</p> <p><i>Argumentas:</i> Frydrichas Nyčė teigia, kad Dievas mirė / universalios vertybės nebegalioja.</p> <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.</p>
2		5	
2.1	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasaulis nuostabus, nes jį kas nors turėjo sukurti, tai koks nuostabus turėtų būti Dievas. • Jeigu gera yra tai, kas sukurta, tai Kūrėjas turėtų būti dar geresnis. • Patiriant pasaulio grožį, patiriamas ir Dievas. <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.2	<p>Tomo Akviniečio, kaip centrinės figūros vaizdavimas, simbolizuoja tai, kad viduramžiais pagrindinis dėmesys buvo sutelktas į teologiją, o senovės Graikijos filosofija (Aristotelio ir Platono veikalai) pasitelkiama tik kaip įrankis, padedantis paaiškinti teologijos tiesas (Dievo buvimą).</p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.3	<p>Kiekvienam judėjimui kaip perėjimui iš potencialios (galimybės) į aktą kas nors turi įtakos, todėl turi būti ir pirmasis judintojas.</p> <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.4	<p>Anzelmas Kenterberietis ir Tomas Akvinietis pateikė Dievo buvimo įrodymų.</p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.5	<p>Scholastika – vidurinių amžių mokslo, teologijos, filosofijos kryptis ir metodas, išsialėjęs Vakarų ir Vidurio Europoje, Bizantijoje.</p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
3		6	
3.1	<p>Emanuelis Levinas pirmąją filosofiją vadina etika.</p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
3.2	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodėl / Kada aš tampa atsakingas už kitą žmogų? • Kodėl aš aukoju elgetai, kas mane skatina tai daryti? • Kodėl mes padedame žmogui, kurio nepažįstame? <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
3.3	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mes sudaiktiname kitą žmogų. • Kitas žmogus tampa objektu. • Mes nematome žmogaus visumos, susitelkiame į dalis. • Socialumas atsiveria, kai mezgame ryšį su visu žmogumi. <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
3.4	<i>Paaiškinimas:</i> Dialogo filosofija – filosofijos kryptis, kuri aiškina žmogaus santykį su kitu žmogumi, nesudaiktindama santykyje dalyvaujančio kito žmogaus. <i>Filosofas:</i> Martinas Buberis.	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
3.5	Asimetrinė atsakomybė.	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
4		8	
4.1	Aplinkybės užgrūdina žmogaus dvasią; skirtingos patirtys formuoja žmogaus charakterį, jeigu aplinkybės žmogaus nepalaužia, jis gali tapti geresne savęs versija. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
4.2	<i>Stoikų filosofinės mokyklos bruožas:</i> Nepriklausymas nuo išorinio pasaulio gėrybių, svarbios dorybės yra saikingumas, drąsa, doras gyvenimas, pagrįstas protu. <i>Kinikų filosofinės mokyklos bruožas:</i> Gyventi pagal prigimtį, tenkinti tik būtinus poreikius, žmogaus dorybės nepriklauso nuo išorinių aplinkybių; niekino visa, kas yra tik poza, įvaizdis ir pan.	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
4.3	<i>Galimi atsakymai:</i> <ul style="list-style-type: none"> <i>Filosofas:</i> Sokratas. <i>Argumentavimas:</i> Sokratas gyveno pagal savo principus, jis susitaikė su likimu, kai buvo nuteistas mirti; jo manymu, žmogaus gyvenime svarbu racionaliai pažinti dorybių prigimtį, tik tada reikš, kad elgiesi iš tiesų doriai, panašiai teigė ir kinikai, ir pan. <i>Filosofas:</i> Markas Aurelijus. <i>Argumentavimas:</i> Markas Aurelijus buvo teisingas valdovas, gyvenęs ir valdęs pagal stoicizmo principus, sugebėjo išlaikyti imperiją vieningą, rūpinosi piliečių gerove. <i>Filosofas:</i> Diogenas. <i>Argumentavimas:</i> Diogenas gyveno asketiškai, nesiekė svarbaus socialinio statuso, gyveno statinėje. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
4.4	<i>Galimi atsakymai:</i> <ul style="list-style-type: none"> Remiantis stoikų filosofija, žmogus turėtų save valdyti pasitelkdamas racionaliąją savo dalį – protą. Tai padėtų priimti gamtos numatytą gyvenimo planą, nesistengti pakeisti likimo, ypač tų dalykų, kurių negali pakeisti. Stoikai moko stiprybės išgyventi sunkias gyvenimo akimirkas, nepasiduoti išorinio pasaulio teikiamiems malonumams, jeigu jie atitraukia dėmesį nuo doro gyvenimo kelio. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	<i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
4.5	<p><i>Paaiškinimas:</i> Būti apatiškam afektams, afekto būsenai reiškia nepasiduoti labai stipriems jausmams ir emocijoms, pavyzdžiui, baimei, kančiai, malonumui, neleidžiantiems racionaliai mąstyti.</p> <p><i>Pavyzdys:</i> Stiprus išgąstis gali paveikti žmogaus gebėjimą racionaliai veikti situacijoje.</p> <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.</p>
5		6	
5.1	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Anot Platono, „viskas yra gražu arba bjauru. Bjaurumas, neritmingumas ir neharmoningumas yra giminingi kalbos ir būdo piktumui, o priešingos savybės yra artimos išmintingumui ir dorovingumui“. • Sveikame kūne – sveika siela. • Pagal Platoną, viskas, kas gražu, yra ir viduje gražu. • Būdo vidinės savybės atspindi ir išorinį žmogaus grožį. 	1	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p>
5.2	<p><i>Paaiškinimas:</i> Saugo šalį nuo priešų, pataria valstybės vadovui, yra moralaus elgesio pavyzdys.</p> <p><i>Dorybė:</i> Drąsa.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.</p>
5.3	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Platonas nepasitikėjo menininkais, nes jie imituoja tikrovę. • Menininkus reikia kontroliuoti, nes jie, pasak Platono, gadina žmonių sielas. • Menas gali turėti neigiamų moralinių pasekmių. • Menininkai nėra racionalūs, dėl to jie negalėtų egzistuoti tobuloje valstybėje. Platonui buvo svarbu racionalumas. 	1	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p>
5.4	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pritariu Platono idėjai, nes meno kūrinys kartais gali sukelti stiprių neigiamų emocijų (nerimą, stresą) / modeliuoti / skatinti netinkamą elgesį. • Nepritariu Platono idėjai, nes meno kūrinys turi sukelti emocijas, neatsižvelgiant į tai, ar emocijos, kurias jis sukelia, yra teigiamos ar neigiamos. <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	1	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p>
5.5	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialektika. • Elenktika. • Sokrato metodas. 	1	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p>
6		8	
6.1	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Reklama anksčiau buvo suprantama kaip statiška technologija dėmesiui nukreipti, o dabar 	1	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p>

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<p>perinama prie suasmenintos reklamos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Robotų pirmieji judesiai atsirado prieš kelis dešimtmečius, o dabar robotai neretai darbuojasi fabrikuose, padeda žmonėms atlikti buitines darbus. <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>		
6.2	<p><i>Paaiškinimas:</i> <i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Maršalas Makluanas neformuoja bendro pasaulio vaizdo, susitelkia į smulkias problemas, reiškinius. • Stengiasi ne moralizuoti, o apibūdinti, tirti aplinkos reiškinius. <p><i>Pavyzdys:</i> <i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ¾ paauglių neatskiria reklaminio teksto nuo informacinio, ir tai rodo, kokia gali tapti įtakinga įvairiausių formų reklamos industrija mieste, kine, socialinėse medijose ir pan. • Manipuliuojama ir įvairių naujienų portalų, TV kanalų, socialinės medijos formuojama nuomone įvairiais svarbiais visuomeninio gyvenimo klausimais. Stengiamasi įdiegti kuo daugiau „karštų“ medijų, akcentuojami skandalai ir kiti emocijas keliantys įvykiai. • Muilo operos. • Automobilis. <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.</p>
6.3	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Technologiniame pasaulyje bet kas gali būti turinio kūrėjas. Kaip nepasimesti informacijos liūne? • Asmens nuotrauka, įkelta į tinklą, gali būti piktnaudžiavimo, išnaudojimo šaltiniu. Kiek asmens nuotrauka pasako apie žmogų? • Kaip naujienos iš bet kurio pasaulio krašto gali paveikti mane? • Kaip žmogus naudoja medijas? Aktyviai? Pasyviai? Ar yra kokios takoskyros tarp vartojimo ir kūrimo? • Ar egzistuoja neutrali medija? <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.</p>
6.4	<p><i>Paaiškinimas:</i> Medijos tarsi pratęsia žmogų, papildo, įgalina atlikti veiksmus.</p> <p><i>Pavyzdys:</i> Drabužiai pratęsia žmogaus odą, akiniai pratęsia žmogaus akis, raštas pratęsia žmogaus mintis.</p> <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.</p>
6.5	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žmonių tarpusavio santykiai atšalo: žmonės nejaučia poreikio bendrauti gyvuose susitikimuose, 	1	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.</p>

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<p>užleisdami vietą patogesniai bendravimui internete.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Robotai pamažu įsitvirtina darbo rinkoje, todėl žmonės netenka darbų, o tai taip pat gali lemti neigiamus tarpusavio santykius. • Televizijos turinys skatina vartotojiškumą, mažina pasitenkinimą esama padėtimi, atitraukia žmones nuo tarpusavio bendravimo. <p><i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i></p>		

II DALIS

Samprotaujamojo pobūdžio teksto kūrimo (filosofinės esė) vertinimo kriterijai

Kriterijai	4 taškai	3 taškai	2 taškai	1 taškas
Problemos (ginamos tezės) formulavimas (0–2)	–	–	Problema (ginama tezė) suformuluota teiginio arba klausimo forma, išsiskiria originalumu, nėra šabloniška.	Problema (ginama tezė) suformuluota teiginio arba klausimo forma, tačiau formulotė neišsiskiria savo originalumu, yra šabloniška.
Esė struktūra (įvadas, dėstymas) (0–4)	Įvade glaustai apibrėžiamas į analizuojamą problemą įvedantis kontekstas (1–2 sakiniai), suformuluojama problema, aptariama esė struktūra. Dėstyme laikomasi įvade nurodytos struktūros.	Įvade glaustai apibrėžiamas į analizuojamą problemą įvedantis kontekstas (1–2 sakiniai), suformuluojama problema, aptariama esė struktūra, tačiau pasitaiko nežymių klaidų, bet jos neiškreipia pagrindinės minties.	Įvade suformuluojama problema, aptariama esė struktūra, tačiau nėra apibrėžiamas kontekstas. Dėstyme nesilaikoma įvade nurodytos struktūros.	Įvade neapibrėžiamas kontekstas, netiksliai suformuluojama problema. Esė struktūra pateikiama neaiškiai (arba problemos formulotė visiškai nepapildoma kontekstu ar aiškiu esė struktūros pateikimu).
Filosofinių koncepcijų išmanymas ir gebėjimas jas interpretuoti, atsižvelgiant į suformuluotą problemą (0–4)	Pateikiamos bent dvi nagrinėjamos temos požiūriu svarbiausios filosofinės koncepcijos (ar filosofijos kryptys), gebama jomis originaliai pasiremti, sprendžiant suformuluotą problemą, demonstruojamas platesnis filosofinis suvokimas, mąstymas, filosofinis žodynas.	Pateikiamos bent dvi nagrinėjamos temos požiūriu svarbiausios filosofinės koncepcijos (ar filosofijos kryptys), gebama jomis pasiremti, sprendžiant suformuluotą problemą.	Pateikiama tik viena nagrinėjamos temos požiūriu svarbi filosofinė koncepcija (ar filosofijos kryptis), gebama ja be klaidų pasiremti, sprendžiant suformuluotą problemą.	Žinoma tik viena nagrinėjamos temos požiūriu svarbi filosofinė koncepcija (ar filosofijos kryptis), tačiau ji neišplėtojama.

Argumentavimo aiškumas ir originalumas (0–3)	–	Formuluojami argumentai pateikiami atskirose pastraipose. Argumentai aiškūs, logiškai pagrįsti. Dėstomos mintys yra originalios (analizuojama problema apžvelgiama iš įvairių filosofinių perspektyvų).	Formuluojami argumentai pateikiami atskirose pastraipose. Argumentuose pasitaiko nežymių klaidų. Dėstomos mintys yra originalios (analizuojama problema apžvelgiama iš įvairių filosofinių perspektyvų). Pasitaiko tuščiažodžiavimo, bet tai neiškreipia minties.	Formuluojami argumentai pateikiami atskirose pastraipose. Formuluojant argumentus, trūksta aiškumo. Dėstant mintis, nesistengiama apžvelgti analizuojamos problemos iš įvairių filosofinių perspektyvų. Daug tuščiažodžiavimo.
Išvadų formulavimas (0–2)	–	–	Išvados išsamios ir logiškai išplaukia iš dėstymo pagrindinėje esė dalyje, jos suformuluotos glaustai ir aiškiai.	Išvadų turinys tik iš dalies atitinka esė pagrindinės dalies turinį, o jų formuluotės nepakankamai tikslios.
Šaltinių naudojimas (0–3)	–	Rašant filosofinę esė, naudojamosi visais pateiktais šaltiniais, taisyklingai cituojama, interpretuojama.	Rašant filosofinę esė, naudojamosi dviem pateiktais šaltiniais, cituojant, interpretuojant pasitaiko klaidų (1–2 klaidos).	Rašant filosofinę esė, naudojamosi tik vienu šaltiniu, cituojant, interpretuojant pasitaiko daugiau nei dvi klaidos.
Kalba (0–2)	–	–	Filosofinė esė parašyta sklandžia kalba, nėra gramatinių, kalbos kultūros klaidų.	Filosofinė esė parašyta sklandžia kalba, tačiau pasitaiko gramatinių, kalbos kultūros klaidų.